

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Vysoká škola: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií
 Habilitační obor: Kinantropologie
 Uchazeč/autor: Mgr. Michal Kumstát, PhD.
 Habilitační práce: Sportovní výživa jako vědecká disciplína
 Oponent: prof. MUDr. Jan Novotný, CSc.
 profesor kinantropologie, habilitace v tělovýchovném lékařství

Cíl práce a aktuálnost tématu

Hlavním cílem publikace je, jak autor uvádí, „prezentovat nejnovější vědecké poznatky v oblasti sportovní výživy a poukázat na významné postavení sportovní výživy ve sportovních vědách“.

Problémy ve výživě sportovců se snažíme řešit již více let. Intenzita tohoto úsilí stále roste. Rozvoj sportů sebou nese vznik nových situací a otázek ve výživě sportovců, a tedy i relevantní výzkum a rozvoj nových diagnostických technologií.

Zdaleka nejde pouze o vrcholové sportovce ve vytrvalostních disciplínách nebo ve sportovních hrách. Správný výživový a pitný režim je nezbytnou podmínkou úspěšné fyziologické adaptace člověka na fyzickou zátěž. Ta je očekávána u sportovců všech výkonnostních úrovní, a také u rekreačně sportující široké populace.

Správná výživa je rovněž prevencí mnohých zdravotních potíží, vznikajících při tréninku nebo v soutěži. Naopak nesprávná výživa může být zdrojem dalších potíží.

O postavení "sportovní výživy" jako vědecké disciplíny se hovoří posledních pár desítek let. Jde o diskusi k charakteru (vědeckosti), samostatnosti a významnosti této rozvíjející se disciplíny, která bývala a je důležitou součástí oboru tělovýchovné lékařství (sportovní medicíny).

Přístup k řešení a použitá metodologie

K nalezení odpovědí na zvolené otázky zvolil autor správnou cestu: Logický meta-analyticko-syntetický postup při studiu relevantních vědeckých zdrojů.

Použil především celosvětové elektronické databáze (Web of Science, SCOPUS). Opřel se o publikace Americké společnosti sportovní medicíny, Mezinárodního olympijského výboru a Mezinárodní společnosti sportovní výživy a dlouhou řadu dalších publikací.

Při hledání informací o sportovní výživě jako vědní disciplíně vyšel z historických údajů o problematice výživy lidí s tělesnou námahou (od prací Ancela Keyse, 1942-1943).

Podrobná analýza literárních pramenů, logická diskuse a syntéza nových poznatků jsou známkou důslednosti a erudice autora, se znaky žádoucího systémového přístupu k řešení problémů.

Kvalita a správnost dosažených výsledků

K aktuálním problémům ve sportovní výživě:

Autor správně identifikoval nové problémy. Jsou to *individuální synchronizace výživy s tréninkovým a závodním programem sportovce, periodizace výživy, manipulace s dostupností sacharidů, nutriční trénink, individualizace a načasování příjmu bílkovin, věkový faktor v dostupnosti bílkovin* atd.

Autor neopomenul uvést a vysvětlit nové poznatky, koncepty a pojmy „*energetická dostupnost (ED)*“, „*nízká energetická dostupnost*“ a „*relativní energetická nedostatečnost ve sportu*“.

Autor navíc upozorňuje na nová výživová doporučení, jež by měly sloužit k implementaci moderních poznatků. Je to např. *zvýšení kontinuálního příjmu sacharidů při intenzivních vytrvalostních výkonech* trvajících kolem 3 hodin.

Autor jasně formuloval řadu otázek, které by měly být dalším výzkumem zodpovězeny, např. otázku *prevalence nízké ED u mužů a u rekreačních sportovců*.

K postavení sportovní výživy jako vědní disciplíny:

Autor v 1. části spisu nepochybně dokazuje, že sportovní výživa je vědní disciplínou, která úspěšně prochází publikačním a evaluačním procesem v celosvětových vědeckých databázích, excerptujících nejvyšší vědecké časopisy.

Autor dokládá plnění atributů sportovní výživy jako zvláštního vědního oboru v 2. a 3. části této monografie, v nichž podrobně popisuje specifické aktuální problémy se specifickou terminologií a specifickými metodami výzkumu.

Myslím, že by bylo užitečné v závěrech formulovat stručnou definici této disciplíny (s atributy vědního oboru: specifické objekty a metody zkoumání a systém poznatků, vlastní terminologie a pojmy, vztahy k jiným oborům, existence zvláštního studijního oboru).

Poznámky ke kapitole 9. „Vybrané kontroverze sportovní výživy“:

Autor trefně identifikuje spíše komerčně používaný „moderní“ pojem „personalizovaný přístup“, který má být zřejmě synonymem pro již dlouho známý a doporučovaný individuální přístup.

Autor velice fundovaně zaujímá kritické stanovisko k některým neodborným doporučením, např. k neopodstatněnému rozšiřování bezpečné stravy či k nesprávnému podávání antioxidantů.

Původnost dosažených výsledků

Autor bezpochyby *sám provedl řadu metaanalýz* informací z odborných literárních pramenů a *formuloval nové vědecké poznatky a otázky*.

Kromě toho je mezi zmíněnými zdroji i *osm vlastních vědeckých sdělení uchazeče*, v nichž také publikoval výsledky *vlastního empirického výzkumu v oblasti sportovní výživy*.

Původnost práce autora je zřejmá.

Uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání

Tento spis je velmi cenným zdrojem informací o současných problémech a poznacích ve sportovní výživě. Je vhodný pro studující a badatele v kinantropologii, v tělovýchovném lékařství a dalších preklinických a klinických oborech medicíny.

Publikace obsahuje mnoho nových otázek, které by měly být vodítkem k dalšímu výzkumu.

Uplatnitelnost výsledků v praxi

Druhá a třetí část této monografie jsou dobrým zdrojem informací pro vzdělané odborníky na sportovní výživu, kteří je mohou okamžitě uplatnit v praxi.

Pro rozšíření nových poznatků a výživových doporučení mezi další trenéry a sportovce (bez speciálního vzdělání ve sportovní výživě) by bylo potřeba tyto poznatky publikovat v pro ně dostupnější podobě.

Formální úprava

Tato habilitační práce je již publikovanou monografií, kterou vydala Masarykova univerzita v roce 2018, v rozsahu 154 stran.

V předmluvě se čtenář dozví, proč byla publikace sepsána, jaký je její hlavní cíl. Práce má vhodný úvod, včetně vysvětlení, proč a jak je práce rozdělena.

Monografie má přehledný obsah a vysvětlivky zkratk. Výjimečným nedostatkem je nevysvětlená zkratka „T“ (s. 66 a 68), kterou odborník pochopí z kontextu.

Spis je rozčleněn na 3 části, 9 kapitol a přiměřený počet podkapitol. Kapitoly a podkapitoly jsou patřičně uvedeny a mají na svém konci shrnutí.

Práce obsahuje abecedně uspořádaný seznam 417 literárních pramenů (nikoliv 425, jak je uvedeno v předmluvě), 14 popsaných tabulek, 5 obrázků a 2 přílohy.

Jazyková úroveň

Jazyková úprava je výborná. Myšlenky jsou dobře formulovány. Text je pro odborníka srozumitelný.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. Jak, prosím, vidíte problém s podáváním energetických zdrojů, vitamínů a minerálních látek prostřednictvím výživových doplňků „na slepo“ bez informace o jejich množství v těle sportovce? Jak by se to dalo nebo mělo řešit?
2. Mohl byste, prosím, stručně definovat vědní obor „sportovní výživa“ a vymezit ji k oborům tělovýchovné lékařství (sportovní medicína) a kinantropologie?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Michala Kumstáta, PhD. „Sportovní výživa jako vědecká disciplína“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru kinantropologie.

V Modřicích, dne 7. října 2019

podpis

